

Vyhodnocení cílenosti opatření APZ (rekvalifikace, SÚPM, VPP)

Srovnání období konjunktury (2019) a Covid krize (2020)

Projekt IP 70712 „Efektivnost nástrojů APZ v období konjunktury a v období COVID krize, se zřetelem na dlouhodobě nezaměstnané“ (2021-2022)

Markéta Horáková

Dílčí úkol 2: Analýza cílenosti programů APZ

- Cíl:

- ověřit zastoupení různých sociodemografických skupin nezaměstnaných mezi účastníky programů APZ, porovnat jejich strukturu v letech 2019 a 2020, ukázat případné odlišnosti
- sledujeme cílenost 4 typů programů:
 - zvolené rekvalifikace (3.162/2.635 účastníků) *(6.785 účastníků 2016)*
 - zabezpečované rekvalifikace (3.625/2.421 účastníků) *(10.376 účastníků 2016)*
 - VPP (8.534/7.192 účastníků) *(15.882 účastníků 2016)*
 - SÚPM (3.042/3.272 účastníků) *(15.029 účastníků 2017)*

Kontext realizace APZ a naší analýzy

- **2019:** příznivá situace na trhu práce (v mnoha ohledech nejlepší ukazatele za EU28), obecná míra nezaměstnanosti 2 %, ale mírně vyšší přítoky do nezaměstnanosti oproti předchozímu období, obtížnost uplatnění některých uchazečů (zejména lidé s nízkým vzděláním), u jiných rizikových skupin situace víceméně stabilní (mladí uchazeči, uchazeči 55+, lidé se zdravotními problémy)
- **2020:** pandemie jako prudký a náhlý zásah do trhu práce i do realizace APZ, nárůst nezaměstnanosti na 2,6 % ke konci roku (podíl nezam 4 % oproti 2,9 % v 2019), stále silně zastoupeny skupiny osob s nízkým vzděláním (ZŠ a vyučení), k tomu nárůst podílu uchazečů mladších 25 let a mírné zvýšení podílu dlouhodobě nezaměstnaných
- **APZ:** dlouhodobě patrný pokles důrazu na APZ (výraznější snížení počtu účastníků + pokles celkových výdajů na APZ 2019 téměř o polovinu v důsledku snížení podílu programů financovaných z ESF) + odklon od tradičních opatření a akcent na specifické protipandemické programy (Antivirus) – otázka, jak moc omezený rozsah APZ limituje její využití pro komplexnější intervence vhodné pro nejvíce znevýhodněné?

Metodologická východiska analýzy

- **individualizovaná kvantitativní data systému Ok-práce:** v roce 2019 celkem 575.815 uchazečů, v roce 2020 celkem 592.845 uchazečů (stav k 1.1. daného roku + toky v průběhu obou let – snaha podchytit všechny, kteří měli potenciálně možnost účastnit se programů APZ)
- oproti roku 2019 **výraznější nárůst podílu osob bez předchozí zkušenosti s nezaměstnaností** (v roce 2019 necelá pětina všech nezaměstnaných, v roce 2020 více než čtvrtina všech nezaměstnaných)
- sledování **noví účastníci** (vstoupili nově do programu 2019 nebo 2020)
- **struktura účastníků** (věk, vzdělání, pohlaví, zdravotní stav, předchozí evidence – počet a kumulovaná délka)
- **index cílenosti jednotlivých programů** (porovnání zastoupení jednotlivých sociodemografických skupin v programech a v nezaměstnanosti)

Vybrané výsledky – zvolené rekvalifikace

- v souvislosti s celkově nižším rozsahem APZ **poklesl počet účastníků** zvolených R mezi lety 2019 a 2020 o necelou pětinu
- **přesto sílí důraz na tento typ R**: v roce 2019 jimi prošlo 47 % a v roce 2020 dokonce 52 % všech účastníků rekvalifikací (39 % v 2016 a 28 % v 2014)
- opět **nejvíce směřovány** k lidem s vyšším vzděláním, spíše ve středním věku a s celkově nižší délkou předchozí nezaměstnanosti, bez zdravotních problémů (na rozdíl od zabezpečovaných R)
- **významnější rozdíly 2019/2020:**
- **ještě výraznější akcent na osoby bez větších bariér na trhu práce (mrtvá váha?)**
- zvýšení cílenosti na osoby ve věku 20-34 let, současně mírný pokles cílenosti na osoby nad 55 let
- přesun důrazu z maturantů na osoby s VoŠ a VŠ
- vyšší cílenost na krátkodobě nezaměstnané (do 3 měsíců evidence)
- výrazný pokles cílenosti na osoby se zdravotními problémy (zdravotně znevýhodněné, uchazeče částečně i plně invalidní)

Cílenost zvolených rekvalifikací

	2019			2020		
	% účast.	% nezam.	index cíl.	% účast.	% nezam.	index cíl.
ženy	56,1	50,4	1,11	51,5	49,3	1,04
muži	43,9	49,6	0,89	48,5	50,7	0,96
základní	15,3	26,1	0,59	13,5	25,1	0,54
středoškolské bez maturity	30,6	36,4	0,84	32	36,7	0,87
středoškolské s maturitou	39,2	26	1,51	37,6	26,9	1,40
vyšší odborné a vysokoškolské	15	11,5	1,30	16,9	11,3	1,50
15-19 let	0,8	4	0,20	2,2	6,6	0,33
20-24 let	8,6	11,3	0,76	10,9	10,7	1,02
25-29 let	11,4	12,8	0,89	12,8	12	1,07
30-34 let	12,2	11	1,11	14,1	10,7	1,32
35-39 let	14,9	10,7	1,39	12,8	10,7	1,20
40-44 let	15,5	11,6	1,34	15,2	11,9	1,28
45-49 let	13,7	10,3	1,33	13,5	10,6	1,27
50-54 let	11,5	9,5	1,21	11	9,8	1,12
55-59 let	9	10,5	0,86	6,4	10,8	0,59
nad 60 let	2,2	8,4	0,26	1,1	6,2	0,18

Cílenost zvolených rekvalifikací

	2019			2020		
	% účast.	% nezam.	index cíl.	% účast.	% nezam.	index cíl.
dobrý	75,6	71,3	1,06	82,7	73	1,13
zdravotní omezení, znevýhodnění	14,5	15,4	0,94	10	14,3	0,70
částečná invalidita	6,4	7,4	0,86	4,1	6,4	0,64
plná invalidita	2,4	3,9	0,62	1,4	3,2	0,44
jen sledovaná evidence	18,8	19,9	0,94	22,4	25,5	0,88
1 předchozí evidence	15,8	14	1,13	17,5	13,4	1,31
2 předchozí evidence	15,1	12,3	1,22	12,4	11,7	1,06
3 předchozí evidence	12,7	10,6	1,20	12,6	10	1,26
4 předchozí evidence	9,6	8,8	1,09	8,2	8,2	1,00
5 předchozích evidencí	7,2	7,2	1,00	7,1	6,7	1,06
6+ předchozích evidencí	20,8	27,1	0,77	19,8	24,5	0,81
do 90 dnů předchozí evidence	8,6	7,7	1,12	9,6	7,1	1,35
91-365 dnů předchozí evidence	23,3	17,2	1,35	22,2	16,4	1,35
více než 365 dnů před. evidence	49,3	55,2	0,89	45,8	51	0,90

Vybrané výsledky – standardní rekvalifikace

- **výraznější pokles počtu účastníků** zabezpečovaných R mezi lety 2019 a 2020 ve srovnání se zvolenými R (o více než třetinu),
- momentálně tvoří **méně než polovinu (48 %)** všech programů R
- **typická** jejich orientace na ženy (tvoří téměř 70 % všech účastníků zabezpečovaných R), osoby nad 50 let (index cílenosti 1,63, resp. 1,68), osoby ve II. a III. stupni invalidity a spíše střednědobě a dlouhodobě nezaměstnané
- **významnější rozdíly 2019/2020:**
 - **obecně se struktury účastníků i indexy cílenosti jeví v obou letech jako víceméně stabilní**
 - zvýšení cílenosti na osoby s kratší dobou evidence (do 3 měsíců)
 - současně i vyšší cílenost na osoby opakovaně nezaměstnané (4 a více evidencí)
 - mírně vyšší cílenost na plně invalidní uchazeče a velmi mladé nezaměstnané (15-19 let) a mírně nižší zacílení na věkovou kategorii 30-34 let

Cílenost zabezpečovaných rekvalifikací

	2019			2020		
	% účast.	% nezam.	index cíl.	% účast.	% nezam.	index cíl.
ženy	68,3	50,4	1,36	65,8	49,3	1,33
muži	31,7	49,6	0,64	34,2	50,7	0,67
základní	17,8	26,1	0,68	16	25,1	0,64
středoškolské bez maturity	34,6	36,4	0,95	34,3	36,7	0,93
středoškolské s maturitou	35,8	26	1,38	38,8	26,9	1,44
vyšší odborné a vysokoškolské	11,8	11,5	1,03	10,9	11,3	0,96
15-19 let	0,9	4	0,23	2,1	6,6	0,32
20-24 let	5,2	11,3	0,46	5,2	10,7	0,49
25-29 let	7,7	12,8	0,60	8,3	12	0,69
30-34 let	10	11	0,91	8,1	10,7	0,76
35-39 let	11,9	10,7	1,11	11,4	10,7	1,07
40-44 let	13,8	11,6	1,19	13,9	11,9	1,17
45-49 let	12,6	10,3	1,22	13,3	10,6	1,25
50-54 let	15,5	9,5	1,63	16,5	9,8	1,68
55-59 let	17,1	10,5	1,63	17,2	10,8	1,59
nad 60 let	5,4	8,4	0,64	4,1	6,2	0,66

Cílenost zabezpečovaných rekvalifikací

	2019			2020		
	% účast.	% nezam.	index cíl.	% účast.	% nezam.	index cíl.
dobrý	59,6	71,3	0,84	62,5	73	0,86
zdravotní omezení, znevýhodnění	24,4	15,4	1,58	22,7	14,3	1,59
částečná invalidita	10,5	7,4	1,42	9	6,4	1,41
plná invalidita	4,5	3,9	1,15	4,3	3,2	1,34
jen sledovaná evidence	11,9	19,9	0,60	15,9	25,5	0,62
1 předchozí evidence	13,8	14	0,99	13	13,4	0,97
2 předchozí evidence	14,4	12,3	1,17	12,9	11,7	1,10
3 předchozí evidence	13,9	10,6	1,31	12,3	10	1,23
4 předchozí evidence	9,4	8,8	1,07	11,7	8,2	1,43
5 předchozích evidencí	9,1	7,2	1,26	8,6	6,7	1,28
6+ předchozích evidencí	27,5	27,1	1,01	25,6	24,5	1,04
do 90 dnů předchozí evidence	5,8	7,7	0,75	6,9	7,1	0,97
91-365 dnů předchozí evidence	17,2	17,2	1,00	16,5	16,4	1,01
více než 365 dnů před. evidence	65,1	55,2	1,18	60,8	51	1,19

Vybrané výsledky – veřejně prospěšné práce

- **pokles počtu účastníků VPP** mezi lety 2019 a 2020 o čtvrtinu
- VPP v obou sledovaných letech **silně zacíleny** na osoby bez vzdělání, nad 50 let, dlouhodobě nezaměstnané (ve všech případech index cílenosti blízko nebo i vyšší než hodnota 2)
- **významnější rozdíly 2019/2020:**
- **zřetelná tendence zařazovat častěji osoby více znevýhodněné (vyšší věk, opakovaná nezaměstnanost, horší zdravotní stav)**
- výraznější nárůst cílenosti na starší osoby (nad 50 let – z 1.53 na 1.74)
- současně i vyšší cílenost na osoby opakovaně nezaměstnané (6 a více evidencí – nárůst z 2.09 na 2.38)
- vyšší cílenost na uchazeče v prvním stupni invalidity (nárůst z 1.61 na 1.73)
- významnější pokles cílenosti na velmi mladé uchazeče, kteří jsou dlouhodobě v tomto programu početně podhodnoceni (15-19 let – z 0.58 na 0.33)

Cílenost VPP

	2019			2020		
	% účast.	% nezam.	index cíl.	% účast.	% nezam.	index cíl.
ženy	48,7	50,4	0,97	48,4	49,3	0,98
muži	51,3	49,6	1,03	51,6	50,7	1,02
základní	49,9	26,1	1,91	48,6	25,1	1,94
středoškolské bez maturity	41,6	36,4	1,14	43,3	36,7	1,18
středoškolské s maturitou	7,5	26	0,29	7,3	26,9	0,27
vyšší odborné a vysokoškolské	0,9	11,5	0,08	0,8	11,3	0,07
15-19 let	2,3	4	0,58	2,2	6,6	0,33
20-24 let	3,2	11,3	0,28	3,4	10,7	0,32
25-29 let	5,7	12,8	0,45	4,9	12	0,41
30-34 let	7,3	11	0,66	6,7	10,7	0,63
35-39 let	8,9	10,7	0,83	8,8	10,7	0,82
40-44 let	11,2	11,6	0,97	11,7	11,9	0,98
45-49 let	11,7	10,3	1,14	12	10,6	1,13
50-54 let	14,5	9,5	1,53	17,1	9,8	1,74
55-59 let	21	10,5	2,00	21,9	10,8	2,03
nad 60 let	14	8,4	1,67	11,3	6,2	1,82

Cílenost VPP

	2019			2020		
	% účast.	% nezam.	index cíl.	% účast.	% nezam.	index cíl.
dobrý	55,8	71,3	0,78	58,7	73	0,80
zdravotní omezení, znevýhodnění	26,4	15,4	1,71	25,2	14,3	1,76
částečná invalidita	11,9	7,4	1,61	11,1	6,4	1,73
plná invalidita	5,7	3,9	1,46	4,8	3,2	1,50
jen sledovaná evidence	3,8	19,9	0,19	4,4	25,5	0,17
1 předchozí evidence	5,3	14	0,38	5	13,4	0,37
2 předchozí evidence	6,5	12,3	0,53	6,4	11,7	0,55
3 předchozí evidence	9	10,6	0,85	8,1	10	0,81
4 předchozí evidence	9,3	8,8	1,06	8,7	8,2	1,06
5 předchozích evidencí	9,4	7,2	1,31	9	6,7	1,34
6+ předchozích evidencí	56,7	27,1	2,09	58,4	24,5	2,38
do 90 dnů předchozí evidence	1,5	7,7	0,19	1,6	7,1	0,23
91-365 dnů předchozí evidence	5,4	17,2	0,31	5,3	16,4	0,32
více než 365 dnů před. evidence	89,3	55,2	1,62	88,7	51	1,74

Vybrané výsledky – společensky účelná pracovní místa

- jediný ze sledovaných programů, který zaznamenal mírný **přírůstek účastníků mezi lety 2019 a 2020**, a to o 7,5 %
- program SÚPM **zaměřen po oba roky** více na ženy (dvě třetiny účastníků a index cílenosti 1,3), osoby ve věku 20-24 let (index cílenosti 1,17, resp. 1,21) a současně i nezaměstnané ve vyšším věku (index cílenosti na osoby 50-54 let 1,2, resp. 1,35 a na osoby nad 60 let v obou letech 1,52), ostatní skupiny vykazují rovnoměrné zacílení
- **významnější rozdíly 2019/2020:**
- **podobně jako u VPP zřetelná tendence zařazovat častěji osoby více znevýhodněné, u SÚPM však zejména ve vztahu k nižšímu věku, horšímu zdravotnímu stavu a nižšímu vzdělání uchazečů**
- přesun cílenosti z více kvalifikovaných (maturanti, VoŠ a VŠ) na méně kvalifikované (především ZŠ)
- obdobně poklesla cílenost na střední věkové kategorie (30-39 let) a současně výrazně vzrostla cílenost na velmi mladé uchazeče (15-19 let – nárůst z 0.28 na 0.89)
- vyšší cílenost na uchazeče se zdravotním omezením a plným invalidním důchodem
- akcent na opakovaně nezaměstnané (pokles cílenosti při 5 evidencích, naopak nárůst při 6 a více předchozích evidencích)

Cílenost SÚPM

	2019			2020		
	% účast.	% nezam.	index cíl.	% účast.	% nezam.	index cíl.
ženy	66,5	50,4	1,32	64,1	49,3	1,30
muži	33,5	49,6	0,68	35,9	50,7	0,71
základní	17,2	26,1	0,66	19,3	25,1	0,77
středoškolské bez maturity	33,3	36,4	0,91	33,8	36,7	0,92
středoškolské s maturitou	36,3	26	1,40	35	26,9	1,30
vyšší odborné a vysokoškolské	13,2	11,5	1,15	11,9	11,3	1,05
15-19 let	1,1	4	0,28	5,9	6,6	0,89
20-24 let	13,2	11,3	1,17	12,9	10,7	1,21
25-29 let	11,2	12,8	0,88	9,7	12	0,81
30-34 let	8,8	11	0,80	7,4	10,7	0,69
35-39 let	12	10,7	1,12	10,1	10,7	0,94
40-44 let	12,2	11,6	1,05	11,2	11,9	0,94
45-49 let	7,3	10,3	0,71	8,2	10,6	0,77
50-54 let	11,4	9,5	1,20	13,2	9,8	1,35
55-59 let	16	10,5	1,52	16,4	10,8	1,52
nad 60 let	6,7	8,4	0,80	5	6,2	0,81

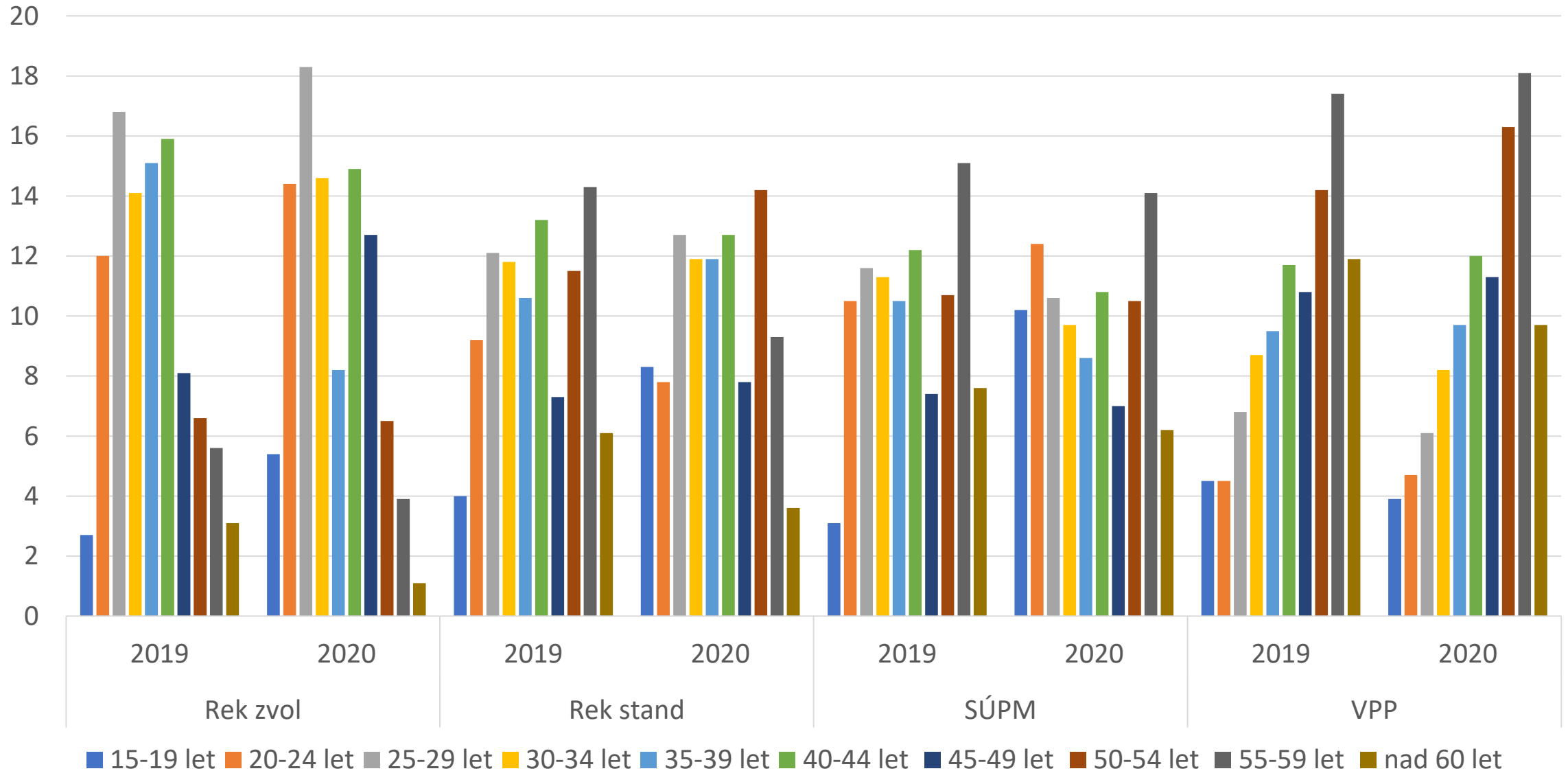
Cílenost SÚPM

	2019			2020		
	% účast.	% nezam.	index cíl.	% účast.	% nezam.	index cíl.
dobrý	61,9	71,3	0,87	64,2	73	0,88
zdravotní omezení, znevýhodnění	20,2	15,4	1,31	20,6	14,3	1,44
částečná invalidita	11,3	7,4	1,53	9,1	6,4	1,42
plná invalidita	5	3,9	1,28	4,4	3,2	1,38
jen sledovaná evidence	20,9	19,9	1,05	23,6	25,5	0,93
1 předchozí evidence	16,4	14	1,17	14,3	13,4	1,07
2 předchozí evidence	13,9	12,3	1,13	13	11,7	1,11
3 předchozí evidence	10,6	10,6	1,00	11,2	10	1,12
4 předchozí evidence	9,6	8,8	1,09	9,4	8,2	1,15
5 předchozích evidencí	8,4	7,2	1,17	6,8	6,7	1,01
6+ předchozích evidencí	20,3	27,1	0,75	21,7	24,5	0,86
do 90 dnů předchozí evidence	7,3	7,7	0,95	6,4	7,1	0,90
91-365 dnů předchozí evidence	16,5	17,2	0,96	15,5	16,4	0,95
více než 365 dnů před. evidence	55,3	55,2	1,00	54,6	51	1,07

Vybrané výsledky – skupina osob s nízkou kvalifikací (nejvýše ZŠ) v programech APZ

- **nejčastěji se účastnili VPP, tvořili celou polovinu všech účastníků:** v obou sledovaných letech se jejich struktura změnila jen minimálně (stále nejčastěji lidé se zdravotními problémy, nad 50 let, s bohatými zkušenostmi s předchozí nezaměstnaností)
- v programu **SÚPM a standardních R tvořili zhruba pětinu všech účastníků:** oba programy zaznamenaly **podobné meziroční změny** ve věkové struktuře účastníků a v jejich zastoupení s ohledem na předchozí nezaměstnanost (u SÚPM došlo k výraznějšímu nárůstu podílu mladých 15-24 let, u standardních R 15-19 let, celkem logicky pak i k vyššímu podílu účastníků bez předchozí zkušenosti s nezaměstnaností)
- **nejméně se podíleli na zvolených R (15,3 % 2019 a 13,5 % 2020):** i mezi nimi se v obou letech častěji účastnili ti, kteří měli „lepší“ ostatní charakteristiky, došlo však k výkyvům v zastoupení jednotlivých věkových skupin (2020 více mladých 15-29 let a 40-45 let, naopak méně lidí nad 45 let)

Nízkokvalifikovaní – zastoupení různých věkových skupin v programech APZ (srovnání 2019 a 2020)

Závěry a obecná doporučení k podpoře cílenosti programů APZ

- shrnutí: **SÚPM + VPP** (v pandemii více znevýhodnění, jde ale o jiné kategorie), **standardní R** (nevykazují meziroční změny v cílenosti, ale klesá jejich rozsah a tedy význam ve struktuře APZ), **zvolené R** (ještě více zaměřeny na osoby s lepšími vyhlídkami na trhu práce, hrozí riziko mrtvé váhy)
- potvrzují se **dlouhodobé strategie ÚP** v cílenosti opatření APZ (více znevýhodnění, např. ve vztahu k nízké kvalifikaci, se objevují v programech méně často, s výjimkou VPP)
- na druhé straně, **dlouhodobě nezaměstnaní** nejsou v programech APZ poddimenzováni, a tedy se je daří vcelku úspěšně do programů zařazovat
- zacílení programů je obtížné vzhledem ke **kumulaci znevýhodnění** u velké části uchazečů – silnější potřeba individuální práce a individuálního posouzení situace nezaměstnaného + motivovat k účasti v programech
- práce s nejvíce „problémovými“ uchazeči (i s ohledem na motivaci) zůstala v době pandemie **spíše v pozadí dalších aktivit**
- **doporučení:** dohnat deficit v práci s nejvíce znevýhodněnými, individuálně posuzovat vhodnost programů, dbát na dostupnost vhodných programů (rekvalifikace, SÚPM)

**Za celý projektový tým děkuji za
pozornost.**